

Bölüm 11

ÖĞRETMEN ADAYLARINA İLETİŞİM YETERLİLİKLERİ KAZANDIRMA AMAÇLI ÖĞRETİM PROGRAMININ ETKİLİLİĞİ^{1*}

M. Kemal KARAMAN²

Giriş

Temel uğraş alanı öğretme öğrenme süreçleri olan eğitim teknolojisi, “davranış bilimlerinin iletişim ve öğrenme ile ilgili verilerine dayalı olarak, eğitimle ilgili ulaşılabılır insangücü ve insangücü dışı kaynakları uygun yöntem ve teknikler kullanıp, sonuçlarını değerlendirerek, bireyleri eğitimin özel amaçlarına ulaştırma yollarını inceleyen bilim dalı” olarak tanımlanabilmektedir (Çilenti, 1988). Alanla ilgili literatür incelendiğinde; eğitim teknolojisinin salt uygulama alanı olmadığı, aynı zamanda araştırma ve inceleme alanı olduğu, alanda temel beş etkinlik (tasarım, geliştirme, uygulama, yönetim ve değerlendirme) bulunduğu, bu etkinliklerin öğrenme süreç ve kaynakları ile ilgili olduğu, insangücü ve insangücü dışı kaynaklar ifadesiyle öğretmen ve araç-gerecin birbirinden soyutlanmadığı ve alanın amacının öğrenmeyi kolaylaştırmak, hatta performansı artırmak olduğu görülmektedir (Robert ve Donald, 1997).

Günümüzde eğitim teknolojisinin işlevini gerektiğince yerine getirmesine yönelik olarak kaydedilen gelişmeleri beş ana kategoride toplamak olanaklıdır. Bunlar; yeni teknolojik sistemler, öğretme öğrenme süreçleri, eğitim ortamları, öğretimi programlama ve insangücüdür (Alkan, 1995).

Bu sınıflamadaki öğretme öğrenme süreçleri kavramı analiz edildiğinde, sürecin sistematik bir yaklaşımla, etkileşime dayalı olarak bireyin davranışını değiştirme ve yönlendirmeyi esas alan işlemler ve tekniklerle ilgili olduğu hemen görülecektir. Ancak burada dikkat çekici olan davranışın değiştirilmesinde etkileşimin esas alınmış olmasıdır. Etkileşim taraflar arasında tek yönlü değil, karşılıklı mesaj alışverişini gerektirmektedir. Bu da, bir anlamda bireylerarası iletişime işaret etmektedir. Alkan (1995) bireysel ve bireylerarası düzeyde iletişimden söz etmenin insanların nasıl öğrendiğinden söz etmek anlamına geldiğini belirtmektedir.

İletişim ve öğrenme arasındaki bu ilişki; öğretme öğrenme süreçlerini iletişim açısından analiz etmeyi zorunlu kılmaktadır. Bireyin davranışlarını değiştirmesi diğer bir ifade ile öğrenmesi, çevresi ile etkileşimi sonucunda gerçekleşecektir. Birey, öğrenme sürecinde ortamlarla (öğrenci, öğretmen, çevre vs.) etkileşimde bulunur.

^{1*} Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Programları ve Öğretim (Eğitim Teknolojisi) ABD Doktora tezinden üretilmiştir.

² Dr. Uşak Üniversitesi, kemal.karaman@usak.edu.tr

3. Öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarının programlarında, öğretmenlere sözlü ve sözsüz iletişim yeterliliklerini kazandıracak derslere yer verilmelidir.
4. Bu araştırma kapsamında, iletişim yeterliliklerini kazandırma amaçlı bir öğretim programı geliştirilmiş ve etkililiği test edilmiştir. Ancak herhangi bir öğretim programının uygulanmasında tek doğru yöntem, teknik ve araç-gereç söz konusu olamayacağından, alternatif öğretim programları da geliştirilebilir. Bu görüşten hareketle, farklı yaklaşımları esas alan programlar geliştirilmeli ve öğrenci başarısı açısından etkililiği test edilerek bu araştırmanın sonuçlarıyla karşılaştırılmalıdır.
5. Halen görev yapan öğretmenlerin iletişim yeterliliklerine sahip olma derecelerini belirlemeye yönelik araştırmalar yapılmalıdır. Bu araştırmaların sonuçlarından yararlanarak, gerektiğinde hizmet içi eğitim programları hazırlanmalı ve uygulanmalıdır.

Kaynakça

- Alkan, C. "Eğitim teknolojisi" (4. Baskı). Ankara: Atilla Kitabevi, 1995.
- Balci, A. "Sosyal bilimlerde araştırma: Yöntem, teknik ve ilkeler" (2. Baskı). Ankara: 72TDF0 Bilgisayar Yayıncılık, 1997.
- Bangir, G. "Sınıf içi iletişime ilişkin öğretmen - öğrenci davranışları görüşleri ve önerileri" H.Ü. SBE. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1997.
- Bırol, C. "Öğretim elemanlarının iletişimsel etkililiklerine yönelik karşılaştırmalı değerlendirme -Gazi Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi ve KKTC Atatürk Öğretmen Koleji Örneği-" A.Ü. SBE. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1996.
- Black, R. S., Jones, A. H. "Reflections on best and worst teachers: An experiential perspective of teaching" *Journal of Research and Development in Education*, Vol. 34, Number 1, Fall, 2000.
- Chory, R. M., McCroskey, J. C. "The Relationship between teacher management communication style and affective learning" *Communication Quarterly*, Vol. 47, No 1, Winter, 1999.
- Çilenti, K. "Eğitim teknolojisi ve öğretim" Ankara: Kadioğlu Matbaası, 1988, s.29.
- Deryakulu, D. "Öğretim elemanı - öğrenci arası iletişimde istenilen öğretim elemanı davranışlarının gösterilmesini engelleyen faktörler" A.Ü. SBE. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1992.
- Erden, M. "Eğitimde program değerlendirme" Ankara: Anı Yayıncılık, 1998, s.84.
- Ergin, A. "Öğretim teknolojisi iletişim" Ankara: Pegem Personel Eğitim Merkezi Yayın No: 17, 1995, s.48.
- Gökçe, E. "İlköğretim öğretmenlerinin yeterlikleri" Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 1999.
- Ralph, E. G. "Hiring new teachers: What do school district look for?" *J. of Teacher Education*. Vol.49, No.2, March-April 1998.
- Robert, A. R., Donald, P.E. "The field of educational technology as reflected through its definitions" *Educational Technology Research and Development*. Vol. 45, No.3. 1997.
- Saylan, N., Yurdakul B. "İngilizce öğretmenlerinin iletişim yeterliliklerinin öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi" Eğitim Bilimleri Kongresinde sunuldu, Konya, 1998.
- Stolworth, R.L. "Evaluating the competence in the preparation of teachers" Eric ED.290797. USA, 1987.
- YÖK. "Türkiye'de öğretmen eğitiminde standartlar ve akreditasyon" Web: <http://www.yok.gov.tr/A-gustos, 2001>.